

BACKGROUND REPORT

PRAGUE PRAŽSKÝ
STUDENT STUDENTSKÝ
SUMMIT

ECOFIN

Hyperinflace v Zimbabwe

Autor: Sára Filípková
Imprimatur: Martin Mezenský, Barbora Ohnoutková
Jazyková úprava: Jakub Kopřiva, Judita Zelbová, Vojtěch Vrabec
Grafická úprava: Jan Hlaváček, Michal Zikmund

Model OSN

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro potřeby XXI. ročníku Pražského studentského summitu.

© AMO 2015

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
Žitná 27, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz
IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz

1 Úvod

Když Zimbabwe získalo v roce 1980 nezávislost na Spojeném království, patřilo mezi africké země s největším potenciálem. Oproti sousedním státům mělo poměrně dobře vyvinutý průmysl, infrastrukturu a zemědělství. Bylo dokonce schopné exportovat obilí do okolních států, a proto dostalo název obilnice Afriky.¹

Moderní historie Zimbabwe je spojena se jménem Roberta Mugabeho, který od roku 1987 zastává nepřetržitě funkci prezidenta Zimbabwe. Mugabeho vláda vykazuje znaky diktatury. Proklamovaným cílem jeho politiky je posílení práv domorodého černošského obyvatelstva na úkor bílých potomků evropských kolonistů, což se již v minulosti projevilo například okupací a zabíráním farem bílých farmářů válečnými veterány. Na příkaz prezidenta Mugabeho mají mít také obyvatelé černé pleti většinový podíl v zimbabwských společnostech.²

Reformy prezidenta a vlády (především pozemková reforma) přivedly zemi do stavu naprostého chaosu a bídy. Vše vyvrcholilo v roce 2008, kdy Zimbabwe, jako zatím jediný stát ve 21. století, postihla hyperinflace, a to v historicky nejvyšší míře. V zemi se rapidně zvýšila nezaměstnanost, chyběly základní potraviny, začal se rozrůstat černý trh³ a obyvatelé se vrátili ke směnnému obchodu. Nechávali si také posílat peníze a potraviny od příbuzných žijících v zahraničí.⁴ V důsledku hyperinflace země v roce 2009 přestala používat vlastní měnu a došlo k dolarizaci.⁵

Situace v Zimbabwe se od hyperinflace v posledních letech mírně zlepšila díky spolupráci s Mezinárodním měnovým fondem, Světovou bankou a Africkou rozvojovou bankou, které poskytují Zimbabwe finanční pomoc. Především byl zaznamenán lepší přístup ke vzdělání, zdravotní péči i potravinám. Avšak vysoká míra korupce, nedostatek právní jistoty, kdy například stále běžně dochází k vyvlastňování soukromých pozemků bez finanční kompenzace,

¹ TUPY, Marian. *The Breadbasket Is Still a Basket Case* [online]. ForeignPolicy.com, 2013-07-25 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2013/07/25/the-breadbasket-is-still-a-basket-case/>.

² BĚLKA, Michal. *Mugabe vyháňá cizí podnikatele, jejich firmy převezmou černoši* [online]. iDNES.cz, 2013-11-24 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zabavovani-obchodu-v-zimbabwe-dkj-/zahranicni.aspx?c=A131124_124059_zahranicni_mlb.

³ Černý trh můžeme vyjádřit jako ekonomickou aktivitu, při níž se její účastníci chtějí vyhnout kontrole státu nebo placení daní. Černý trh často existuje v zemích, které mají ekonomické problémy, jako je například vysoká míra inflace a nízké zásoby měny. Na černém trhu hrozí riziko podvodu, násilí nebo falšování výrobků.

⁴ KRÁLÍČEK Tomáš, HAVLÍČEK, David. *Mistrovství světa v inflaci by vyhrálo Zimbabwe*. Hospodářské noviny. [online]. 2007-08-02 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-21739640-mistrovstvi-sveta-v-inflaci-by-vyhralo-zimbabwe>.

⁵ Dolarizace je „stav, kdy země na svém území jednostranně a bez ohledu na stanovené legislativní procedury zavede americký dolar, který se tak v této zemi stává legálním platidlem“. *Jednostranná dolarizace* [online]. Oikonomikos 2010, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://stat.rs.opf.slu.cz/index.php?option=com_content.

a nestálé politické prostředí zabraňují dalšímu ekonomickému rozvoji spočívajícímu například v příchodu zahraničních investorů do země.⁶

2 Vysvětlení pojmů⁷

Inflaci lze definovat jako zvyšování průměrné úrovně cen (dále také „cenové hladiny“) všech statků a služeb v průběhu delšího časového období. Vlivem zvýšení cenové hladiny za stejné množství peněz dostaneme méně zboží, dojde tedy ke snížení kupní síly peněz (na příkladu uveďme, že v jednom roce si za 100 Kč spotřebitel koupí 100 rohlíků, v roce následujícím si kvůli inflaci koupí za 100 Kč již jen 98 rohlíků). Nejčastěji se pro zjišťování míry inflace používá tzv. index spotřebitelských cen.⁸

Podle ekonomů je inflace v rozmezí 2 - 4 % ročně běžný a i užitečný jev, neboť příliš neznehodnocuje úspory, není třeba měnit každý den ceníky a ekonomické prostředí je stabilní.⁹ Mírná inflace navíc pomáhá udržovat nezaměstnanost na relativně nízké úrovni. Například když se ocitnou firmy v potížích a potřebují snížit hodnotu peněz vyplácených zaměstnancům, v období mírné inflace nezvyšují po určité období platy a skutečná hodnota platů díky inflaci samovolně klesá. Kdyby byla inflace nulová, firmy by musely mzdu opravdu snížit, což by bylo nepřijatelné pro zaměstnance i například pro odbory.¹⁰

Rozlišujeme tři typy inflací:

- a) mírnou inflaci** – v řádu několika procent ročně, cenová hladina roste pomalu, ceny jsou relativně stabilní, lidé důvěřují penězům;
- b) pádivou inflaci** – v řádu 10 - 100 % ročně, má negativní dopady na ekonomiku státu, dochází ke znehodnocení úspor, snížení dlouhodobých investic kvůli nedůvěře investorů, finanční trhy jsou nestabilní (na příkladu uveďme, že v jednom roce si za 100 Kč spotřebitel koupí 100 rohlíků, v roce následujícím si kvůli pádivé inflaci koupí za 100 Kč již jen např. 60 rohlíků);

⁶ *The Political and Economic Situation* [online]. Denmark in Zimbabwe: Ministry of Foreign Affairs of Denmark, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://zimbabwe.um.dk/en/about-zimbabwe/history>.

2015 Investment Climate Statement – Zimbabwe. *U.S. DEPARTMENT OF STATE: Diplomacy in action*. [online]. 05-2015 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2015/241802.htm>.

⁷ Tato část vychází z publikací: PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: Základní kurz*. II. vydání. Praha: Melandrium, 2007, s. 134-149. ISBN 978-80-86175-52-2.; URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. III. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 353-365. ISBN 978-80-7357-579-3.

⁸ Index spotřebitelských cen poměřuje úroveň cen vybraného koše výrobků a služeb ve dvou obdobích. Význam jednotlivých druhů zboží ve spotřebním koši odpovídá podílu daného druhu zboží na celkové spotřebě domácností.

⁹ SKOŘEPA, Michal. *Inflace je užitečná* [online]. ČNB, 2005 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2005/cl_05_051017b.html.

¹⁰ SKOŘEPA, Michal. *Inflace je užitečná* [online]. ČNB, 2005, op. cit.

- c) **hyperinflaci** – v řádu sta až tisíců procent ročně, dochází k absolutnímu znehodnocení peněz a úspor, domácí měnu nahradí zahraniční měny nebo také směnný obchod, převládá naprostá nejistota v ekonomice státu (na příkladu uvedme, že v jednom roce si za 1000 Kč spotřebitel koupí 1000 rohlíčků; v roce následujícím si kvůli hyperinflaci koupí za 1000 Kč již jen 1 rohlík).

Další příklad státu zasaženého hyperinflací

Nejnámějším příkladem státu, který také postihla hyperinflace, je Německo. Po porážce v první světové válce muselo Německo pracovat na odstranění válečných škod, obnovení ekonomiky a splácení vysokých válečných reparací.¹¹ Místo zvýšení daní si vláda brala další půjčky a centrální banka vydávala stále nové bankovky.¹² Ekonomická a politická situace se dále zhoršila, když francouzská a belgická vojska obsadila v roce 1923 Porúří a část Porýní v reakci na nezaplacení splátky válečných reparací.¹³ Vláda zahájila politiku tzv. pasivního odporu, kdy se v průmyslových oblastech zastavila výroba a těžba.¹⁴

Ovšem ekonomika se po tomto kroku začala ještě rychleji propadat a inflace strmě rostla. (Na začátku listopadu 1923 například libra cukru, asi 450 gramů, stála 250 miliard marek a dvoukilogramový chléb celých 420 miliard marek.¹⁵ Země musela začít situaci rázně řešit, proto byla zahájena měnová reforma. Vláda razantně omezila státní výdaje, ukončila výdej inflačních bankovek a v polovině listopadu 1923 zavedla novou měnu, tzv. rentovou marku. Tato měna měla zamezit hyperinflaci. Vláda použila ke krytí nové měny průmyslové a zemědělské pozemky, neboť neměla dostatečné množství zlatých zásob. Po stabilizaci kurzu rentové marky byl stanoven oficiální směnný kurz původní papírové marky k dolaru, 1 americký dolar stál 4 200 000 000 000 marek. V polovině prosince byl navíc stanoven výměnný poměr mezi papírovou a rentovou markou, za jeden bilion papírových marek byla jedna rentová marka.

¹¹ STELLNER, František, SOBĚHART, Radek. Velká hospodářská krize a výmarská republika [online]. 2005 [cit. 2015-7-10]. Dostupné z: <http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=486>.

¹² CHACE, Zoe, KENNEY, Caitlin. *The Economic Catastrophe That Germany Can't Forget* [online]. National Public Radio, 2011-14-9 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.npr.org/sections/money/2011/09/14/140419140/the-economic-catastrophe-that-germany-cant-forget>.

¹³ STELLNER, František, SOBĚHART, Radek. Velká hospodářská krize a výmarská republika [online]. 2005, op. cit.

¹⁴ GERMANY 1918-1939. *1923 Crisis – economic meltdown* [online]. 2014-2-14 [cit. 2015-7-10]. Dostupné z: <http://wordpress.as.edu.au/modern2014/tag/ruhr-crisis/>.

¹⁵ *Rentová marka zastavila hyperinflaci v Německu* [online]. ČT24: ceskatelevize.cz, 2008-11-15 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1434067-rentova-marka-zastavila-hyperinflaci-v-nemecku>.

V roce 1924 byla nahrazena dočasná rentová marka říšskou markou, jejíž kurz byl již fixován na zlato.¹⁶

Lze tedy konstatovat, že mezi negativní důsledky inflace patří zejména snížení kupní síly peněz, znehodnocování úspor, zhoršení schopnosti peněz plnit funkci uchovatele hodnot, snížení reálných mezd a prohlubování ekonomické nerovnováhy.

Deflace je opakem inflace, jedná se o méně častý a ve svých důsledcích obvykle problematictější jev. Dochází k absolutnímu poklesu cenové hladiny (na příkladu uveďme, že v jednom roce si za 100 Kč spotřebitel koupí 100 rohlíků, v roce následujícím si kvůli deflaci koupí za 100 Kč již 102 rohlíků). Mezi negativní stránky deflace patří tzv. deflační spirála.¹⁷ K této situaci dochází při ekonomické krizi, kdy klesají ceny a ekonomická aktivita z nedostatečné poptávky. Tato situace vede ke snižování výroby, zisků, mezd, zaměstnanosti i vybraných daní. Klesají investice, vládní výdaje, čímž se prohlubuje pokles poptávky.¹⁸

2.1 Příčiny inflace

K vysvětlení příčin inflace ekonomové zpravidla používají tzv. **kvantitativní teorii peněz**. „Podle kvantitativní teorie je hodnota peněz určena množstvím peněz dostupných v ekonomice a primární příčinou inflace je růst množství peněz. Jak jednou prohlásil ekonom Milton Friedman: „Inflace je vždy a všude monetárním jevem.“¹⁹ Důležitou součástí této teorie je rozlišování mezi nominálními a reálnými ekonomickými veličinami. Nominální veličiny jsou veličiny měřené v peněžních jednotkách, např. cena kukuřice či cena pšenice. Reálné veličiny jsou naopak veličiny měřené fyzickými jednotkami, tedy např. množství kukuřice nebo množství pšenice nebo relativní ceny mezi těmito dvěma komoditami, tj. kolik za určité množství kukuřice dostaneme (při daných cenách) pšenice. Důležitým závěrem této teorie je, že zatímco nominální veličiny jsou ovlivněny především vývojem monetárního systému, na reálné veličiny jeho vývoj v podstatě nemá vliv. „Zdvojnásobí-li centrální banka nabídku peněz, zdvojnásobí se cenová hladina, dolarová mzda a všechny další dolarové hodnoty. Reálné

¹⁶ *Rentová marka zastavila hyperinflaci v Německu* [online]. ČT24: ceskatelevize.cz, 2008-11-15, op. cit.

¹⁷ Definice podle ČNB: S tím jak ceny klesají, mají spotřebitelé i firmy tendenci z racionálních důvodů odkládat některé nákupy (zejména dražších a dlouhodobějších statků) v očekávání dalšího poklesu cen a zvyšují tak svou míru úspor. Je také vhodné upozornit, že snižování cen by v důsledku deflace sice zvyšovalo domácí poptávku např. na trzích potravin, ale pozitivní efekt nižších cen je převážen vzrůstající nezaměstnaností, což snižuje celkovou koupěschopnost obyvatel. Důležitou roli hrají i očekávání, protože pokud lidé očekávají další pokles cen, budou mít tendenci spotřebu odkládat. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/d.html>

¹⁸ *Slovník pojmů* [online]. ČNB, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/d.html>.

¹⁹ MANKIWI, Gregory. *Zásady ekonomie*. 1.vyd. Grada, Praha 2000. s. 593.

veličiny – výroba, zaměstnanost, reálné mzdy a reálné úrokové míry – zůstanou nezměněny. Nepodstatnost peněžních změn pro reálné veličiny nazýváme **neutralitou peněz**.²⁰

Tato teorie se dá vyjádřit též pomocí tzv. **kvantitativní rovnice peněz**:

$$M \times V = P \times Y$$

Kde M znamená množství peněz v ekonomice, V rychlost oběhu peněz, tj. kolikrát za rok se v průměru každá bankovka přesune z jedné peněženky do druhé. Na druhé straně pak P značí cenovou hladinu a Y množství výstupu, tedy například produktů. Z této rovnice vyplývá, že zvýšení množství peněz v ekonomice ovlivní nejméně jednu další z uvedených veličin; musí vzrůst cenová hladina nebo množství výstupu, nebo se musí snížit rychlost oběhu peněz. „V mnoha případech se ukazuje, že rychlost oběhu peněz je relativně stabilní. (...) Ačkoli rychlost oběhu peněz není zcela konstantní, nijak dramaticky se nemění.“²¹ A protože výstup je určen opět relativně stabilním množstvím výrobních faktorů a technologií, změna nabídky peněz se projeví změnou cenové hladiny – tedy inflací.

2.2 Inflační daň

Proč tedy, přestože existuje toto poměrně jednoduché vysvětlení inflace, dochází v některých zemích k hyperinflaci? Jednoduše proto, že se vlády rozhodnou použít ke krytí svých výdajů tzv. **inflační daň**. Na rozdíl od jiných daní uvalených na příjmy či spotřebu, je tato daň poněkud skrytá. V principu se jedná o to, že vláda ke krytí svých výdajů vytiskne nové peníze. Z kvantitativní rovnice peněz pak vyplývá, že dojde k růstu cenové hladiny. „Inflační daň je tudíž daní uvalenou na každého, kdo drží peníze.“²²

Aby se zamezilo zneužívání inflační daně, bývá v současnosti ve vyspělých ekonomikách svěřen monopol na emisi peněz centrální bance, která má zákonem zajištěnu větší či menší míru nezávislosti na politických institucích. „Důležitost nezávislosti centrální banky tak, aby mohla kvalitně provádět měnovou politiku, je doložena různými výzkumy. Například dva američtí ekonomové Alesina a Summers se ve své práci²³ zabývají vztahem inflace a nezávislosti. Autoři použili data z 16 zemí za období 34 let. Nezávislost centrální banky kvantifikovali pomocí indexu nezávislosti, který vyjadřoval možnost centrální banky určovat své cíle bez ovlivnění vládou a

²⁰ MANKIW, Gregory, 2000, op. cit., s. 594-595.

²¹ MANKIW, Gregory, 2000, op. cit., s. 596-597.

²² MANKIW, Gregory, 2000, op. cit., s. 598.

²³ ALESINA, Alberto, SUMMERS, Lawrence. Central Bank Independent and Macroeconomic Performance: Some Comparative Evidence. Journal of Money, Credit and Banking [online]. 1993, vol. 25, no. 2 [cit. 2015-08-20], s. 151-162. Dostupné z: < <http://www.deu.edu.tr/userweb/yesim.kustepeli/dosyalar/alesinasummers1993.pdf>>. (Práce se zabývá obdobím před zavedením jednotné měny euro.)

možnost použití svých nástrojů bez ovlivnění vládou. (...) Země s nejvíce nezávislými centrálními bankami dosahovaly nejnižších hodnot inflace (Švýcarsko, Německo), naopak země s nejméně nezávislými centrálními bankami dosahovaly vysokých hodnot inflace (Nizozemí, Španělsko).“²⁴

2.3 Řešení inflace

Důležitým krokem pro boj s inflací je koordinace fiskální politiky prováděné vládou a monetární politiky prováděné centrální bankou. V některých případech může být užitečná i asistence odborníků a mezinárodních institucí, jako jsou Mezinárodní měnový fond či Světová banka. Státy by se měly vyhnout válečným konfliktům, které představují velkou zátěž pro státní pokladnu a často přinutí vlády použít právě inflační daň. Vlády by se obecně měly snažit i o to, aby jejich politika byla důvěryhodná, což pomůže rychleji změnit očekávání finančních trhů a umožní získat levnější úvěry (tedy ty s nižšími úroky). Především ty rozvojové země, jejichž ekonomickému rozvoji brání vysoká zadluženost, by se měly soustředit na snižování svých dluhů a snažit se omezit množství nových půjček kvůli následným splátkám s vysokými úroky.

V rámci protiinflační strategie mohou vlády využít následující nástroje.

a) Monetární politiku – centrální banka může například snížit množství peněz v oběhu tím, že dojde k prodeji cenných papírů (dluhopisů) centrální bankou, odčerpá se tak část peněz z oběhu a dojde ke snížení jejich nabídky. V souvislosti s hodnocením nastavení monetární politiky centrální banky je velmi často také používán pojem „měnové podmínky“. Měnové podmínky představují souhrnné působení **úrokových sazeb a měnového kurzu** na ekonomiku. Jde o klíčové veličiny, kterými může centrální banka svou měnovou politikou ovlivnit ekonomickou aktivitu a jejím prostřednictvím i cenový vývoj.

Úrokovou složku měnových podmínek tvoří dlouhodobé úrokové sazby (roční a delší). Právě s nimi pracuje většina společností či domácností. Vysoké úrokové sazby vedou spíše k odložení investic či spotřeby a zvýhodňují zhodnocení peněžních prostředků ležících na účtech. Poptávka se oslabí, ekonomický růst zpomalí a míra inflace poklesne. Nízké úrokové sazby pak fungují přesně naopak.

Kurzovou složku měnových podmínek představuje tzv. reálný kurz, tj. relativní cena domácího a zahraničního zboží a služeb, kde zahraniční cenová hladina je převedena na domácí měnu. Zvýšení reálného kurzu vede k přesunu zájmu od domácí nabídky

²⁴ ČERNOHORSKÝ, Jan, TEPLÝ, Petr. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 80.

k nabídce zahraniční. Výsledkem je snížení domácího ekonomického růstu a tlak na pokles cen domácího zboží.²⁵

- b) Restriktivní fiskální politiku** – vláda omezí výdaje a zvýší daně, firmy i spotřebitelé budou mít méně prostředků k výdajům, nastane omezení celkové poptávky po zboží a službách a tím i inflace.
- c) Politiku fixních měnových kurzů** – kurz národní měny je pevně stanoven vůči jiné měně nebo například zlatu, míra inflace v dané zemi je spjata s mírou inflace v zemi, s jejíž měnou je daná měna svázána.
- d) Důchodovou politiku** – zmrazení mezd na základě zákonného opatření vlády, limity růstu mezd, regulace cen statků (jen na některých konkrétních trzích, například potravin). Jde pouze o dočasné řešení, které nebrání příčinám vzniku inflace.

3 Historický a politický kontext hyperinflace v Zimbabwe

3.1 Vývoj státu po vyhlášení nezávislosti

Po vyhlášení nezávislosti v roce 1980 stát kontroloval ceny na trhu, investiční projekty a určoval, jaká odvětví se budou financovat ze státního rozpočtu. Například financování školství a zdravotnictví v letech 1979-1990 přineslo Zimbabwe velký úspěch. Začala se podporovat výstavba škol (hlavně na venkově) a vzdělání se stalo pro obyvatele daleko přístupnějším. Gramotnost a životní úroveň obyvatel Zimbabwe se díky tomu prudce zvýšily a byly nadprůměrné v porovnání s okolními státy.²⁶

V roce 1982 zasáhlo Zimbabwe velké sucho a s tím spojená neúroda. I přes negativní vyhlídky však ekonomika rostla až do konce 80. let průměrně o 4 % ročně. Stát reguloval ceny v zemědělství a poskytoval farmářům levné úvěry. Zavedením dovozních kvót chránil průmysl před zahraniční konkurencí a také byly regulovány úroky ve finančním sektoru.²⁷

²⁵ Co to jsou měnové podmínky? [online]. ČNB, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/co_to_jsou_menov_e_podminky.html.

²⁶ BRETT, Edwin. *From corporatism to liberalisation in Zimbabwe: economic policy regimes and political crisis 1980-1997* [online]. 2005 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://eprints.lse.ac.uk/28198/>.

²⁷ BRETT, Edwin. *From corporatism to liberalisation in Zimbabwe: economic policy regimes and political crisis 1980-1997* [online]. 2005, op. cit.

3.2 Structural Adjustment Programme

Na konci 80. let začala ekonomika Zimbabwe stagnovat, proto stát využil tzv. Program strukturálních úprav (Structural Adjustment Programme - SAP). Program strukturálních úprav spadá pod Mezinárodní měnový fond a Světovou banku. Rozvojovým zemím jsou poskytovány úvěry, jejichž cílem je především dosažení hospodářského růstu a restrukturalizace ekonomiky. Proto program požaduje po státech méně zásahů do ekonomiky, nižší dovozní cla, privatizaci státních společností a rozvoj zahraničního obchodu.²⁸

Na začátku 90. let Zimbabwe devalvovalo²⁹ zimbabwský dolar, přestalo kontrolovat ceny a podniklo kroky k liberalizaci³⁰ obchodu. Vláda se chtěla zaměřit na modernizaci výrobního sektoru, aby mohlo Zimbabwe se svými výrobky konkurovat na světových trzích a poté bylo schopno splácet půjčky programu SAP. Vláda a Světová banka si daly za cíl 5% růst HDP.³¹ Vláda se zavázala ke snížení deficitu státního rozpočtu z 10 % HDP v roce 1990/1991 na 5 % a méně v roce 1994/1995.³² Díky programu SAP slibovala občanům lepší životní úroveň, více pracovních příležitostí a vyspělou tržní ekonomiku.

Opatření vlády však neplnila očekávání. Bylo to také tím, že nedlouho poté, co byl zahájen program SAP, zemi zasáhlo v roce 1992 doposud nejhorší sucho, čímž se propadla zemědělská produkce. Vzrostly státní výdaje kvůli dovozu potravin, protože část obyvatel byla odkázána pouze na potravinovou pomoc státu. Průměrná mzda výrazně klesla, mnoho lidí se dostalo na pokraj chudoby³³, a kvůli vysokým státním výdajům (zapříčiněných financováním dovozu potravin ze zahraničí) vzrostla výrazně i míra inflace. Neustálým tlakem Mezinárodního měnového fondu a Světové banky na snižování výdajů ve veřejném sektoru došlo ke zhoršení situace především ve zdravotnictví a školství.³⁴

²⁸ Structural Adjustment Programmes (SAPs) [online]. World Health Organization, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.who.int/trade/glossary/story084/en/>.

²⁹ „Fixní devizové kurzy se vyznačují stanovením ústředního kurzu a pásma oscilace. (...) Zvýšení ústředního kurzu (tzn., více jednotek domácí měny se musí platit za jednotku zahraniční měny, se označuje jako devalvace, snížení ústředního kurzu (...) se označuje jako revalvace.“ Černohorský, Teplý, s. 180.

³⁰ Liberalizace je omezení zásahů správních orgánů (vláda, centrální banka) do vývoje ekonomiky, snižování jejich vlivu. Z latinského "liberare" = osvobodit, uvolňovat.

³¹ SAUNDERS, Richard. *Southern Africa Report Archive: Economic Structural Adjustment Programme (ESAP)'s Fables II* [online]. 1996 [cit. 2015-7-10]. Dostupné z: <http://www.africafiles.org/article.asp?ID=3876>.

³² SAUNDERS, Richard. *Southern Africa Report Archive: Economic Structural Adjustment Programme (ESAP)'s Fables II* [online]. 1996, op. cit.

³³ Za celosvětovou hranici extrémní chudoby označila Světová banka v roce 1990 příjem dosahující pouze jednoho amerického dolaru na den v paritě kupní síly, zvýšeného v roce 2008 na \$ 1,25.

³⁴ SAUNDERS, Richard. *Southern Africa Report Archive: Economic Structural Adjustment Programme (ESAP)'s Fables II* [online]. 1996, op. cit.

3.2.1 Zdravotnictví

Zdravotnictví přišlo téměř o čtvrtinu svého rozpočtu. Pouze jeden z deseti lidí si mohl dovolit zaplatit pobyt v nemocnici, recepty na léky a veškeré poplatky, které tvůrci politiky SAP nechtěli dovolit zrušit. Těhotným ženám se často nedostávalo patřičné péče, proto vzrostla dětská úmrtnost. Problém nastal také s odchodem lékařů a sester do zahraničí, kde jim bylo nabízeno větší finanční ohodnocení.³⁵

3.2.2 Školství

Ve školství nastala obdobná situace, průměrné výdaje státu na jednoho žáka klesly na nejnižší úroveň od získání nezávislosti. Zimbabwe, které předtím kladlo na vzdělání velký důraz, nastavilo pro studenty nové poplatky, které nemohly chudé rodiny svým potomkům platit.³⁶

3.3 ZIMPREST

Na Structural Adjustment Programme navázal nový program tzv. ZIMPREST (Zimbabwe Program for Economic and Social Transformation).³⁷ Vláda program zavedla, aby stabilizovala makroekonomické prostředí za účelem dosažení hospodářského růstu a zlepšení životní úrovně obyvatel. Zimbabwe zaznamenalo chvilkový hospodářský růst, který ale začal zpomalovat z mnoha důvodů. Došlo k oslabení zimbabwského dolaru především kvůli propadu cen tabáku a nerostných surovin (zlata, niklu a chromu), tedy hlavních vývozních artiklů země, na mezinárodních trzích, čímž se také snížily devizové příjmy.³⁸ Dále vláda neočekávaně vyplatila jednorázové vysoké důchody válečným veteránům z bojů za nezávislost ve výši 2,6 % HDP.³⁹ V neposlední řadě se Zimbabwe zapojilo do vojenského konfliktu v Konžské demokratické republice. Oficiálním důvodem účasti Zimbabwe v této válce byla pomoc tamějšímu prezidentovi Josephu Kabilovi v boji proti povstalcům podporovaných Ugandou, Rwandou a

³⁵ SAUNDERS, Richard. *Southern Africa Report Archive: Economic Structural Adjustment Programme (ESAP)'s Fables II* [online]. 1996, op. cit.

³⁶ SAUNDERS, Richard. *Southern Africa Report Archive: Economic Structural Adjustment Programme (ESAP)'s Fables II* [online]. 1996, op. cit.

³⁷ Zimbabwe Program for Economic and Social Transformation. Program dostupný z: https://books.google.cz/books/about/Zimprest.html?id=-Ie2AAAAIAAJ&redir_esc=y

³⁸ Devizové příjmy jsou peněžní prostředky v cizí měně v bezhotovostní podobě. *Report and Recommendation of the President of the International Development association to the Executive Directors on a Proposed Third Structural Adjustment Credit to the Republic of Zimbabwe* [online]. World Bank Group, 1999-16-10 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/1999/10/07/000094946_99082805510347/Rendered/PDF/multi_page.pdf.

³⁹ *Report and Recommendation of the President of the International Development association to the Executive Directors on a Proposed Third Structural Adjustment Credit to the Republic of Zimbabwe* [online]. World Bank Group, 1999-16-10, op. cit.

Burundi. Převládaly ovšem domněnky, že vláda podporovala režim prezidenta Kabily hlavně s vidinou finančního prospěchu díky vzájemnému obchodování s diamanty a zlatem. Ovšem obyvatelé se domnívali, že příjmy z těchto obchodů místo do státní kasy putovaly úzké skupině lidí spolupracujících s armádou a Mugabeho vládou.⁴⁰ Vláda nikdy nezveřejnila výdaje spojené s válkou, ale zimbabwské nezávislé noviny Financial Gazette uvedly, že Zimbabwe utratila 200 milionů amerických dolarů pouze za vojenské vybavení.⁴¹

4 Pozemkové reformy

Zemědělství bylo pro Zimbabwe velmi důležité, protože zaměstnávalo více než polovinu obyvatel. Avšak kvalitní půda byla rozdělena mezi 4 500 velkostatkářů (potomků kolonistů), kteří obhospodařovali 11,2 milionu hektarů úrodné zeminy, zatímco domorodé obyvatelstvo černé pleti vlastnilo dohromady asi 16,4 milionu hektaru půdy, která nebyla příliš úrodná.⁴² Proto již od získání nezávislosti docházelo ze strany státu k pozemkovým reformám. I když již v roce 1997 vláda přesídlila 71 tisíc rodin (plánováno bylo 162 tisíc), ukázalo se, že pouze 19 % z nově přidělené půdy je vhodné pro zemědělství.⁴³

Do situace se v roce 1999 vložila Světová banka, když navrhla pozemkovou reformu pro Zimbabwe.

4.1 Pozemková reforma dle Světové banky

Světová banka zdůrazňovala důležitost provedení reformy, neboť se domnívala, že nerovnost přístupu k půdě by mohla ohrozit ekonomickou a politickou stabilitu v zemi. Navíc se ukázalo, že využívání úrodné půdy velkostatkářů je nižší než využívání neúrodné půdy ostatních domácností. Proto panovalo všeobecné přesvědčení, že když se dostane tato půda do rukou drobných farmářů, tak se zemědělství zefektivní. Mělo dojít k výběru obyvatel z nejchudších vrstev v přetížených komunitách, kteří by zároveň měli zkušenosti se zemědělstvím. Vláda souhlasila i s dalšími podmínkami Světové banky, které by znamenaly zavedení daně z nemovitostí. Dále se zavázala k přijetí opatření k zajištění větší transparentnosti, spravedlnosti a udržitelnosti, vláda by tak měla za úkol sledovat vývoj zemědělství

⁴⁰ *Mugabe's costly Congo venture* [online]. BBC News, 2000-7-25 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/611898.stm>.

⁴¹ *Mugabe's costly Congo venture* [online]. BBC News, 2000-7-25, op. cit.

⁴² *Zimbabwe* [online]. OECD, 2003 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/countries/zimbabwe/2497679.pdf>.

⁴³ *III. Background* [online]. HUMAN RIGHTS WATCH, 2002 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/2002/zimbabwe/ZimLand0302-02.htm>.

v přerozdělených oblastech.⁴⁴ Mělo být přerozděleno 25 až 40 tisíc hektarů půdy mezi tisíce venkovských rodin. Celkové náklady na projekt se odhadovaly na sedm milionů amerických dolarů, z nichž největší finanční podíl by zajistila právě Světová banka.⁴⁵ Vláda Zimbabwe však nakonec reformu Světové banky nepřijala a zahájila vlastní pozemkovou reformu, která měla vliv na budoucí vývoj Zimbabwe.

4.2 Zrychlená pozemková reforma

V polovině roku 2000 vláda oficiálně zahájila tzv. Zrychlenou pozemkovou reformu (Fast Track Land Reform), která měla rozdělit půdu a farmy mezi nemajetné obyvatelstvo černé pleti. Váleční veteráni s tichou podporou vlády začali obsazovat majetek velkostatkářů bez jakýchkoliv finančních kompenzací, často také docházelo k násilnostem páchaným na statkářích.⁴⁶ O rychlém zavedení a zahájení svědčí i fakt, že za tři čtvrtě roku přešlo do rukou státu více než 2 700 farem rozkládajících se zhruba na šesti milionech hektarů. Více než sto tisíc lidí (původní počet měl být o čtvrtinu nižší) se přestěhovalo ze svých komunit a obsadilo na 4 miliony hektarů půdy na konci roku 2000. V říjnu 2001 vláda oznámila, že má v úmyslu přerozdělit dalších 4 558 farem zabírajících 8,8 milionů hektarů půdy.⁴⁷

4.2.1 Důsledky pozemkové reformy

Velkostatkáři bílé pleti, proti kterým byl program prezidenta Mugabeho postaven, začali ve velkém opouštět zemi a jejich farmy osídlilo chudé venkovské obyvatelstvo a také příznivci prezidenta Mugabeho. Ovšem novým statkářům chyběly zkušenosti s pěstováním plodin a chováním dobytka. Vlivem toho například počet kusů skotu klesl v zemi asi o 20 % a pěstování kukuřice pokleslo zhruba o jednu třetinu za sezonu 2000/2001.⁴⁸ Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) již na konci roku 2001 varovala, že se zhoršil přístup k potravinám kvůli snížení produkce obilnin. Kvůli nedostatku potravin bylo ohroženo přes sedm set tisíc lidí převážně žijících na venkově, ve městech byl zaznamenán prudký nárůst cen potravin.⁴⁹ Vzniklou situaci zhoršilo opět období sucha, proto v roce 2002 začal Světový potravinový

⁴⁴ *Zimbabwe-Land Reform Support* [online]. World Bank Group, 1999 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/1999/06/12/000094946_99061205324693/Rendered/PDF/multi0page.pdf.

⁴⁵ *Zimbabwe-Land Reform Support* [online]. World Bank Group, 1999, op. cit.

⁴⁶ *IV. HUMAN RIGHTS VIOLATIONS* [online]. HUMAN RIGHTS WATCH, 2002 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/2002/zimbabwe/ZimLand0302-03.htm>.

⁴⁷ *III. Background* [online]. HUMAN RIGHTS WATCH, 2002, op. cit.

⁴⁸ *Zimbabwe* [online]. OECD, 2003, op. cit.

⁴⁹ *ZIMBABWE: Fast Track Land Reform in Zimbabwe* [online]. HUMAN RIGHTS WATCH, 03-2002 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/2002/zimbabwe/ZimLand0302.pdf>.

program⁵⁰ dovážet do Zimbabwe potraviny. Kvůli politické a ekonomické situaci se země potýkala s nedostatkem cizí měny a odlivem zahraničního kapitálu. Import se snížil ze 47,2 % HDP z roku 1999 na 10,7 % HDP v roce 2002 a export ze 46,8 % HDP z roku 1999 na 9,4 % v roce 2002.⁵¹ Z tohoto vývoje vyplývá, že se zvyšoval deficit obchodní bilance,⁵² což vedlo k poklesu HDP. Jelikož se snižovaly příjmy z daní a státu chyběly peníze, řešily tento problém vydáváním stále dalších bankovek.

5 Hyperinflace

V letech 2008 a 2009 se Zimbabwe stalo světovým fenoménem, neboť zimbabwské bankovky měly historicky nejvyšší hodnoty. Pro srovnání: v roce 1980 inflace dosahovala pouze 5,4 % a měsíčně rostla o 0,5 %. Nejvyšší bankovka měla hodnotu 20 zimbabwských dolarů a domácí měna byla používána při všech transakcích. Naopak v roce 2008 dosáhla inflace více než 231 000 000 % a v roce 2009 bankovka s nejvyšší hodnotou dosahovala 100 bilionů zimbabwských dolarů. Proto obyvatelé přestali používat vlastní měnu a došlo k dolarizaci, kdy se nejčastěji obchodovalo s americkým dolarem nebo jihoafrickým randem. (Pro dokreslení situace: v běžném životě lidé dostali za jeden americký dolar čtyři miliony zimbabwských dolarů. Za bochník chleba zaplatili nominálně tolik, kolik by jim před deseti lety stačilo na deset nových automobilů.⁵³

Obchodníci museli zvyšovat ceny zboží několikrát denně. Vláda, která se snažila s inflací bojovat, jim proto nařídila, aby prodávali zboží za nižší ceny. Avšak vládou nařízené ceny nepokryly obchodníkům náklady na výrobu. Navíc obyvatelé museli čekat na zboží, kterého byl akutní nedostatek, v dlouhých frontách a často se na ně ani nedostalo. Proto se v zemi začal rychle rozvíjet černý trh. Lidé se také vrátili k směnnému obchodu a životní úrovní se vrátili padesát let nazpět.⁵⁴

⁵⁰ Světový potravinový program byl ustanoven v roce 1963 na základě rozhodnutí OSN a FAO. Mezi hlavní úkoly patří poskytování humanitární a rozvojové potravinové pomoci, podpora výživy a čelení podvýživě. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/osn/svetovy_potravinovy_program_wfp.html

⁵¹ *Zimbabwe* [online]. OECD, 2003, op. cit.

⁵² Obchodní bilance je rozdíl mezi vývozem a dovozem zboží mezi domácí ekonomikou a zahraničím.

⁵³ *Hyperinflation in Zimbabwe* [online]. FEDERAL RESERVE BANK OF DALLAS: Globalization and Monetary Policy Institute 2011 Annual Report, 2011 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <https://www.dallasfed.org/assets/documents/institute/annual/2011/annual11b.pdf>.

⁵⁴ *Hyperinflation in Zimbabwe* [online]. FEDERAL RESERVE BANK OF DALLAS: Globalization and Monetary Policy Institute 2011 Annual Report, 2011, op. cit.

6 Život po hyperinflaci

V roce 2008 proběhly v Zimbabwe parlamentní volby, jejichž výsledky znamenaly konec vlády Mugabeho strany ZANU-PF a vedly ke vzniku koalice. Dohoda (tzv. Global Political Agreement) rozdělila moc mezi Roberta Mugabeho, Morgana Tsvangirai (vůdce politické strany Hnutí pro demokratickou změnu) a Arthura Mutambaru (vůdce politické strany Hnutí pro demokratickou změnu - Mutambara). Morgan Tsvangirai byl jmenován předsedou vlády, Robert Mugabe zůstal prezidentem a strana ZANU-PF si zachovala svoji moc nad bezpečnostním aparátem a klíčovými ministerstvy.⁵⁵

Po hyperinflaci vláda začala pracovat na stabilizaci ekonomické situace v zemi s pomocí Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. V letech 2009 až 2012 se podařilo dosáhnout tempa hospodářského růstu v průměru 8,7 %.⁵⁶ Ale od roku 2013 procenta tempa růstu začala opět klesat a ani pro blízkou budoucnost se neočekává zlepšení.⁵⁷ Zhoršující se situace nastala také kvůli průmyslovému sektoru, který nyní čelí vysokým výrobním nákladům, zastaralým strojům, nepravidelné dodávce elektrické energie a zahraniční konkurenci. Naopak zemědělský sektor se podařilo nastartovat, převážně díky pěstování tabáku, kukuřice a bavlny.⁵⁸

6.1 The Staff Monitored Programme

Zimbabwe je od roku 2013 součástí programu Mezinárodního měnového fondu The Staff Monitored Programme (SMP).⁵⁹ Po splnění prvního plánu Zimbabwe přijalo na podzim roku 2014 další patnáctiměsíční plán SMP. Podle Mezinárodního měnového fondu Zimbabwe stále musí pracovat na snižování primárního fiskálního deficitu⁶⁰, obnovení důvěry finančního systému, zlepšení podnikatelského prostředí a placení dluhů investorům. Zimbabwe začalo

⁵⁵ GIUMELLI, Francesco, KRULIŠ, Kryštof. *Understanding Success of Targeted Sanctions: The EU in Zimbabwe* [online]. Central European Journal of International and Security Studies, 02-2012 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://static.cejiss.org/data/uploaded/13835989504477/Article%2007_1.pdf.

⁵⁶ *Zimbabwe-Overview* [online]. World Bank Group, 2015-3-25 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/zimbabwe/overview>.

⁵⁷ *Zimbabwe-Overview* [online]. World Bank Group, 2015-3-25, op. cit.

⁵⁸ MONYAU, Mary, BANDARA, Amarakoon. ZIMBABWE [online]. African Economic Outlook, 2015 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://www.africaneconomicoutlook.org/fileadmin/uploads/aeo/2015/CN_data/CN_Long_EN/Zimbabwe_GB_2015.pdf.

⁵⁹ ZIMBABWE: STAFF-MONITORED PROGRAM [online]. International Monetary Fund, 07-2013 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13193.pdf>.

⁶⁰ Primární fiskální deficit lze definovat jako převis rozpočtových výdajů nad rozpočtovými příjmy v daném rozpočtovém roce (bez započtení úroků z veřejného dluhu).

splácet vyšší částky Světové bance a Africké rozvojové bance, která se také podílí na finanční pomoci Zimbabwe.

K dalším krokům vlády patří zvýšení spotřební daně na pohonné hmoty, pivo, cigarety a zefektivnění výběru daní. Těmito příjmy chce vláda snížit fiskální deficit. Má být předložena novela zákona, která by pomohla zefektivnit daňový systém pro těžební sektor, čímž by došlo ke zvýšení transparentnosti příjmů z těžby. Má dojít k posílení dohledu nad veřejnými financemi, nad zadáváním veřejných zakázek a pracuje se na zlepšení poskytování služeb veřejné správy a snížení jejich cen. Centrální banka Zimbabwe se zaměřila na problémové banky, které svými dluhy ohrožovaly finanční stabilitu země, a proto vstoupily do likvidace.⁶¹

Mezinárodní měnový fond, který stále varuje, že Zimbabwe brání hospodářskému rozvoji zadluženost, poskytl na konci roku 2014 dvě nové půjčky. Celková půjčka v hodnotě 53 milionů se skládá ze tří milionů amerických dolarů na financování malých a středních podniků a z padesáti milionů amerických dolarů na boj proti pytláctví a podporu cestovního ruchu.⁶² Nerostné bohatství, převážně nová naleziště diamantů,⁶³ představuje pro zemi velkou šanci na zlepšení ekonomické situace, přestože ceny na trhu klesají. Proto vláda finančně podpořila nákup důlních zařízení, v prosinci 2014 částkou 100 milionů amerických dolarů a v roce 2015 13 milionů amerických dolarů.

Africká rozvojová banka schválila dotaci 103 milionů amerických dolarů pro rozvoj infrastruktury.⁶⁴ Světová banka založila za podpory například vlád Dánska, Norska a Švédska tzv. Zimbabwe Reconstruction Fund,⁶⁵ aby tím podpořila provádění dalšího nového rozvojového plánu ZIM ASSET.⁶⁶

⁶¹ ZIMBABWE: FIRST REVIEW OF THE STAFF-MONITORED PROGRAM— STAFF REPORT; AND PRESS RELEASE [online]. International Monetary Fund, 04-2015 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15105.pdf>.

⁶² ZIMBABWE: FIRST REVIEW OF THE STAFF-MONITORED PROGRAM— STAFF REPORT; AND PRESS RELEASE [online]. International Monetary Fund, 04-2015, op. cit.

⁶³ JAMASMIE, Cecilia. *Massive diamond fields discovered in Zimbabwe to save the country's industry* [online]. Mining.com, 2014-01-14 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.mining.com/massive-diamond-fields-discovered-in-zimbabwe-to-save-the-countrys-industry-35693/>

⁶⁴ ZIMBABWE: FIRST REVIEW OF THE STAFF-MONITORED PROGRAM— STAFF REPORT; AND PRESS RELEASE [online]. International Monetary Fund, 04-2015., op. cit.

⁶⁵ *Zimbabwe-Overview* [online]. World Bank Group, 2015-3-25, op. cit.

⁶⁶ ZIM ASSET (Zimbabwe Agenda for Sustainable Socio-Economic Transformation) je program vytvořený vládou Zimbabwe, který vstoupil v platnost v roce 2013 a má trvat až do roku 2018. Cílem programu je dosažení udržitelného rozvoje, sociální spravedlnost, vytváření nových pracovních míst a zlepšení využívání přírodních zdrojů. Dostupné z: <http://www.zimottawa.com/files/zim-asset.pdf>

Evropská unie již dříve financovala zdravotnictví či školství za pomoci nevládních organizací v Zimbabwe, avšak zlepšení vztahů mezi EU a vládou Zimbabwe letos vedlo k dohodě o pětileté finanční podpoře vládních iniciativ v oblasti zemědělství a zdravotnictví.⁶⁷

Od poloviny roku 2013 Zimbabwe také posílá pravidelné čtvrtletní splátky Světové bance a Africké rozvojové bance a měsíční splátky Mezinárodnímu měnovému fondu. Zimbabwe se zavázalo, že bude postupně navyšovat splátky dluhů u mezinárodních institucí.⁶⁸

6.2 Další kroky vpřed

Jako hlavní obchodní partner Zimbabwe zůstává Jihoafrická republika; oba státy mají zájem na usnadnění vzájemného obchodování. Proto plánují odbourat některé tarifní a netarifní překážky.⁶⁹

V sektoru cestovního ruchu byl spuštěn nový projekt mezi Zimbabwe a Zambií. Turistům ze 40 oprávněných zemí postačí jedno vízum za 50 amerických dolarů na vstup do obou dvou zemí po dobu jednoho měsíce.⁷⁰ Tímto krokem vláda počítá s přílivem turistů a financí do státní kasy.

Zimbabwe se rovněž snaží zjednodušit velmi problematické podmínky pro začínající podnikatele. Podle zprávy Doing Business 2015 země zaujímá až 171. příčku v žebříčku snadného zahájení podnikání.⁷¹ Proto byla zřízena komise pro zlepšení investičního prostředí. Speciální pracovní skupiny mají na starosti pomoc podnikatelům například se získáním stavebního povolení či úvěrů. Dohlíží na pravidelnou dodávku elektřiny, placení daní a dodržování smluv.⁷²

Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme) se podílel na zahájení programu Zimbabwe Young Farmers Innovation Lab Programme. Do tohoto pilotního programu má být zapojeno sto mladých farmářů, kteří získají znalosti a dovednosti v oblasti zemědělství, ale taky podnikání. Mladí zemědělci se seznámí s novými technologiemi, které

⁶⁷ MONYAU, Mary, BANDARA, Amarakoon. ZIMBABWE [online]. African Economic Outlook, 2015, op. cit.

⁶⁸ MONYAU, Mary, BANDARA, Amarakoon. ZIMBABWE [online]. African Economic Outlook, 2015, op. cit.

⁶⁹ MONYAU, Mary, BANDARA, Amarakoon. ZIMBABWE [online]. African Economic Outlook, 2015, op. cit.

Mezi tarifní překážky můžeme zařadit clo a dovozní kvóty. [cit. 2015-7-15], dostupné z:

http://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=51915

Mezi netarifní překážky patří například sankce, embarga a další omezení. Často jsou využívány státy s velkými a rozvinutými ekonomikami.

Investopedia Dictionary [cit. 2015-7-15], dostupné z: <http://www.investopedia.com/terms/n/nontariff-barrier.asp>

⁷⁰ MONYAU, Mary, BANDARA, Amarakoon. ZIMBABWE [online]. African Economic Outlook, op. cit.

⁷¹ *Economy Rankings* [online]. WORLD BANK GROUP: DOING BUSINESS, 2014 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z:

<http://www.doingbusiness.org/rankings>.

⁷² MONYAU, Mary, BANDARA, Amarakoon. ZIMBABWE [online]. African Economic Outlook, op. cit.

mají zaručit zvýšení produktivity. Program má za cíl vybudovat ze Zimbabwe opět zemi, která bude schopná samozásobitelství, a snížení nezaměstnanosti mezi mladými lidmi.⁷³

7 Závěr

I když Zimbabwe není první stát, který postihla hyperinflace, často slouží jako odstrašující případ pro ostatní země. Ani sedm let po jejím vypuknutí není nalezeno východisko, které by zaručilo skutečné dlouhodobé zlepšení ekonomické situace.

Zdůrazněme, že jako hlavní příčina hyperinflace v Zimbabwe je nejčastěji uváděna již zmíněná pozemková reforma (Fast Track Land Reform), která zapříčinila propad ekonomiky a odchod obyvatel do zahraničí. Další příčinou hyperinflace bylo rozhodnutí vlády o vydávání stále nových bankovek v reakci na klesající import, export a odliv zahraničního kapitálu. Faktory, které také částečně zapříčinily zvyšující se inflaci, byly též vysoké vládní výdaje, ale i nepředvídatelné přírodní podmínky.

Kvůli hyperinflaci došlo k rozvrácení hospodářství státu. Země se potýkala s obrovskou mírou nezaměstnanosti a znehodnocenou měnou. Svědčí o tom především opětovné rozvinutí černého trhu a směnného obchodu kvůli nedostatku základních potravin v obchodech. Zemi později mírně pomohlo zavedení amerického dolaru a spolupráce s mezinárodními organizacemi, které Zimbabwe poskytují finanční pomoc.

I přes to však Světová banka neočekává do dalších let zvýšení tempa hospodářského růstu kvůli zadluženosti, nízké konkurenceschopnosti v průmyslovém sektoru a nedostatku zahraničních investic. Proto je před delegáty zastoupených států ECOFIN jednání o dalším rozvoji Zimbabwe, poskytování finančních půjček, provádění nových reforem nebo o pomoci v důležitých sektorech, jako je školství či zdravotnictví za účelem zlepšení životní úrovně obyvatel a postavení Zimbabwe na mezinárodním poli.

Otázky k zamyšlení

- Jak se staví k ekonomickému a politickému vývoji Zimbabwe váš stát?
- Jaké další reformy a zákony by mělo Zimbabwe přijmout?

⁷³ UNDP and Zimbabwe Farmers Union Launch the Young Farmers Innovation Lab Programme in Harare [online]. United Nations Development Programme in Zimbabwe, 07-08-2015 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.zw.undp.org/content/zimbabwe/en/home/presscenter/articles/2015/07/08/undp-and-zimbabwe-farmers-union-launch-the-young-farmers-innovation-lab-programme-in-harare/>.

Hyperinflace v Zimbabwe

- Jaká opatření by měly převážně rozvojové státy přijmout, aby se nedostaly do tak hluboké krize?
- Je spolupráce Mezinárodního měnového fondu a Světové banky s rozvojovými státy dostatečná?

Použité zdroje

2015 Investment Climate Statement – Zimbabwe. *U.S. DEPARTMENT OF STATE: Diplomacy in action*. [online]. 05-2015 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2015/241802.htm>.

III. Background [online]. HUMAN RIGHTS WATCH, 2002 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/2002/zimbabwe/ZimLand0302-02.htm>.

IV. HUMAN RIGHTS VIOLATIONS [online]. HUMAN RIGHTS WATCH, 2002 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/2002/zimbabwe/ZimLand0302-03.htm>.

ALESINA, Alberto, SUMMERS, Lawrence. Central Bank Independent and Macroeconomic Performance: Some Comparative Evidence. *Journal of Money, Credit and Banking* [online]. 1993, vol. 25, no. 2 [cit. 2015-08-20], s. 151-162. Dostupné z: <http://www.deu.edu.tr/userweb/yesim.kustepeli/dosyalar/alesinasummers1993.pdf>.

BĚLKA, Michal. *Mugabe vyhání cizí podnikatele, jejich firmy převezmou černoši* [online]. iDNES.cz, 2013-11-24 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zabavovani-obchodu-v-zimbabwe-dkj/zahranicni.aspx?c=A131124_124059_zahranicni_mlb.

BRETT, Edwin. *From corporatism to liberalisation in Zimbabwe: economic policy regimes and political crisis 1980-1997* [online]. 2005 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://eprints.lse.ac.uk/28198/>.

Cílování inflace v ČR [online]. ČNB, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html.

Co to jsou měnové podmínky? [online]. ČNB, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/co_to_jsou_menove_podminky.html.

ČERNOHORSKÝ, Jan, TEPLÝ, Petr. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.

Economy Rankings [online]. WORLD BANK GROUP: DOING BUSINESS, 2014 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/rankings>.

GERMANY 1918-1939. *1923 Crisis – economic meltdown* [online]. 2014-2-14 [cit. 2015-7-10]. Dostupné z: <http://wordpress.as.edu.au/modern2014/tag/ruhr-crisis/>.

GIUMELLI, Francesco, KRULIŠ, Kryštof. *Understanding Success of Targeted Sanctions: The EU in Zimbabwe* [online]. Central European Journal of International and Security Studies, 02-2012 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z:

http://static.cejiss.org/data/uploaded/13835989504477/Article%2007_1.pdf.

Hyperinflation in Zimbabwe [online]. FEDERAL RESERVE BANK OF DALLAS: Globalization and Monetary Policy Institute 2011 Annual Report, 2011 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z:

<https://www.dallasfed.org/assets/documents/institute/annual/2011/annual11b.pdf>.

CHACE, Zoe, KENNEY, Caitlin. *The Economic Catastrophe That Germany Can't Forget* [online]. National Public Radio, 2011-14-9 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z:

<http://www.npr.org/sections/money/2011/09/14/140419140/the-economic-catastrophe-that-germany-cant-forget>.

JAMASMIE, Cecilia. *Massive diamond fields discovered in Zimbabwe to save the country's industry* [online]. Mining.com, 2014-01-14 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z:

<http://www.mining.com/massive-diamond-fields-discovered-in-zimbabwe-to-save-the-countrys-industry-35693/>

Jednostranná dolarizace [online]. Oikonomikos 2010, nedatováno [cit. 2015-10-27].

Dostupné z: http://stat.rs.opf.slu.cz/index.php?option=com_content.

KALÍNSKÁ, E., *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 228 s. ISBN 978-80-247-3396-8.

KRÁLÍČEK Tomáš, HAVLÍČEK, David. *Mistrovství světa v inflaci by vyhrálo*

Zimbabwe. *Hospodářské noviny*. [online]. 2007-08-02 [cit. 2015-10-27]. Dostupné

z: <http://byznys.ihned.cz/c1-21739640-mistrovstvi-sveta-v-inflaci-by-vyhralo-zimbabwe>.

MANKIW, Gregory. *Zásady ekonomie*. Dotisk 2009, 1. vydání, Grada, Praha 2000. (Z amerického originálu *Principles of Economics*, 1st edition, vydaného v roce 1998.) 768 s. ISBN 978-80-7169-891-3.

MONYAU, Mary, BANDARA, Amarakoon. *ZIMBABWE* [online]. African Economic Outlook, 2015 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z:

http://www.africaneconomicoutlook.org/fileadmin/uploads/aeo/2015/CN_data/CN_Long_EN/Zimbabwe_GB_2015.pdf.

Mugabe's costly Congo venture [online]. BBC News, 2000-7-25 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/611898.stm>.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: Základní kurz*. II. vydání. Praha: Melandrium, 2007, s. 134-149. ISBN 978-80-86175-52-2.

Rentová marka zastavila hyperinflaci v Německu [online]. ČT24: ceskatelevize.cz, 2008-11-15 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1434067-rentova-marka-zastavila-hyperinflaci-v-nemecku>.

Report and Recommendation of the President of the International Development association to the Executive Directors on a Proposed Third Structural Adjustment Credit to the Republic of Zimbabwe [online]. World Bank Group, 1999-16-10 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/1999/10/07/000094946_99082805510347/Rendered/PDF/multi_page.pdf.

RUWO, Nesbert. *In economic policies, can we trust?* [online]. The Standard, 2011-10-19 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.thestandard.co.zw/2014/10/19/economic-policies-can-trust/>.

SAUNDERS, Richard. *Southern Africa Report Archive: Economic Structural Adjustment Programme (ESAP)'s Fables II* [online]. 1996 [cit. 2015-7-10]. Dostupné z: <http://www.africafiles.org/article.asp?ID=3876>.

SKOŘEPA, Michal. *Inflace je užitečná* [online]. ČNB, 2005 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2005/cl_05_051017b.html.

Slovník pojmů [online]. Businesscenter.cz, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p914-devalvace.aspx>.

Slovník pojmů [online]. ČNB, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/d.html>.

Structural Adjustment Programmes (SAPs) [online]. World Health Organization, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.who.int/trade/glossary/story084/en/>.

STELLNER, František, SOBĚHART, Radek. *Velká hospodářská krize a výmarská republika* [online]. 2005 [cit. 2015-7-10]. Dostupné z: <http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=486>.

The Political and Economic Situation [online]. Denmark in Zimbabwe: Ministry of Foreign Affairs of Denmark, nedatováno [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://zimbabwe.um.dk/en/about-zimbabwe/history>.

TUPY, Marian. *The Breadbasket Is Still a Basket Case* [online]. ForeignPolicy.com, 2013-07-25 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2013/07/25/the-breadbasket-is-still-a-basket-case/>

UNDP and Zimbabwe Farmers Union Launch the Young Farmers Innovation Lab Programme in Harare [online]. United Nations Development Programme in Zimbabwe, 07-08-2015 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.zw.undp.org/content/zimbabwe/en/home/presscenter/articles/2015/07/08/undp-and-zimbabwe-farmers-union-launch-the-young-farmers-innovation-lab-programme-in-harare/>.

URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. III. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 353-365. ISBN 978-80-7357-579-3.

ZIMBABWE: Fast Track Land Reform in Zimbabwe [online]. HUMAN RIGHTS WATCH, 03-2002 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/reports/2002/zimbabwe/ZimLand0302.pdf>.

ZIMBABWE: FIRST REVIEW OF THE STAFF-MONITORED PROGRAM— STAFF REPORT; AND PRESS RELEASE [online]. International Monetary Fund, 04-2015 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15105.pdf>.

Zimbabwe-Land Reform Support [online]. World Bank Group, 1999 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/1999/06/12/000094946_99061205324693/Rendered/PDF/multi0page.pdf.

Zimbabwe-Overview [online]. World Bank Group, 2015-3-25 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/zimbabwe/overview>.

ZIMBABWE: STAFF-MONITORED PROGRAM [online]. International Monetary Fund, 07-2013 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13193.pdf>.

Zimbabwe [online]. OECD, 2003 [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/countries/zimbabwe/2497679.pdf>.

Top partneři

Generální partner
Pražského studentského summitu

Hlavní partner
Modelu OSN

Hlavní partner Modelu NATO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Univerzitní partner

Hlavní partner Modelu EU

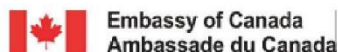
Partner jednání

Partner zahájení

Partneři Modelů

Mediaální partneři

Hlavní mediální partner

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

Hlavní mediální partner

IHNED.cz

Partner Chronicle

METROPOLITNÍ
UNIVERZITA PRAHA

RESPEKT

Za podpory

AUTO ZRUCKÝ
DEALER NISSAN

SCIO

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Pražský studentský summit
projekt Asociace pro mezinárodní otázky